

अंगेषु स्पृष्ट्वा स्वरूपज्ञानार्थमिति भावः संधिरार्षः ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ यथेप्सितं ब्राह्मणेभ्यो वंशद्विद्विमित्यर्थः ॥ ५६ ॥ इति आदिपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्ये दीपे चतुरधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०४ ॥ ॥ ७३ ॥ पुनरिति ॥ १ ॥ २ ॥ संसज्जमानया स्वलनवत्या ॥ ३ ॥ विश्वासात् अंतरंगत्वबुद्धेः संतानाय विस्ताराय ॥ ४ ॥ आपद्धर्मं अवेक्ष्येति शेषः धर्मो धर्मरक्षकः ॥ ५ ॥ सत्यं वचनमिति शेषः

तां सदीर्घतमां गेषु स्पृष्ट्वा देवीमथाब्रवीत् ॥ भविष्यंति कुमारस्ते तेजसादित्यवर्चसः ॥ ५२ ॥ अंगो वंगः कलिंगश्च पुंड्रः सुह्यश्च ते सुताः ॥ तेषां देशाः समाख्याताः स्वनामकथिता भुवि ॥ ५३ ॥ अंगस्यांगो भवद्देशो वंगो वंगस्य च स्मृतः ॥ कलिंगविषयश्चैव कलिंगस्य च स्मृतः ॥ ५४ ॥ पुंड्रस्य पुंड्राः प्रख्याताः सुह्याः सुह्यस्य च स्मृताः ॥ एवं बलेः पुरा वंशः प्रख्यातो वै महर्षिजः ॥ ५५ ॥ एवमन्ये महेश्वासा ब्राह्मणैः क्षत्रिया भुवि ॥ जाताः परमधर्मज्ञा वीर्यवंतो महाबलाः ॥ एतच्छ्रुत्वा त्वमप्यत्र मातः कुरु यथेप्सितं ॥ ५६ ॥ इति श्रीमहाभारते आदिपर्वणि संभवपर्वणि भीष्मसत्यवतीसंवादे चतुरधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०४ ॥ ॥ ७३ ॥ भीष्म उवाच पुनर्भरत वंशस्य हेतुं संतानद्वये ॥ वक्ष्यामि नियतं मातस्तन्मे निगदतः शृणु ॥ १ ॥ ब्राह्मणो गुणवान्कश्चिद्धनेनोपनिमंभ्यतां ॥ विचित्रवीर्यक्षेत्रेषु यः समुत्पादयेत्प्रजाः ॥ २ ॥ वैशंपायन उवाच ततः सत्यवती भीष्मं वाचा संसज्जमानया ॥ विहसंती वसव्रीडमिदं वचनमब्रवीत् ॥ ३ ॥ सत्यमेतन्महाबाहो यथा वदसि भारत ॥ विश्वासात्ते प्रवक्ष्यामि संतानाय कुलस्य नः ॥ ४ ॥ न तेशक्यमनाख्यातुमापद्धर्मं तथा विधं ॥ त्वमेव नः कुले धर्मस्त्वं सत्यं त्वं परागतिः ॥ ५ ॥ तस्मान्निशम्य सत्यं मे कुरुष्व यदनंतरं ॥ धर्मयुक्तस्य धर्मार्थं पितुरासीत्तरीमम ॥ ६ ॥ सा कदाचिदहंतं त्रगता प्रथमयौवनं ॥ अथ धर्मविदां श्रेष्ठः परमर्षिः पराशरः ॥ ७ ॥ आजगाम तरीं धीमांस्तरिष्यन् यमुनां नदीं ॥ स तार्यमाणो यमुनां मामुपेत्याब्रवीत्तदा ॥ ८ ॥ सांत्वपूर्वं मुनिश्रेष्ठः कामार्तो मधुरं वचः ॥ उक्तं जन्मकुलं मत्स्यमस्मिदाशसुतेत्यहं ॥ ९ ॥ तमहं शापभीता च पितुर्भीता च भारत ॥ वरैरसुलभैरुक्तान् प्रत्याख्यातुमुत्सहे ॥ १० ॥ अभिभूय समां बालां तेजसावशमानयत् ॥ तमसालोकमावृत्य नौगतामेव भारत ॥ ११ ॥ मत्स्यगंधो महानासीत्पुराममजुगुप्सितः ॥ तमपास्य शुभं गंधमिमं प्रादात्समे मुनिः ॥ १२ ॥ ततो मामाह समुनिर्गर्भमुत्सृज्य मामकं ॥ द्वीपेऽस्या एव सरितः कन्यैव त्वं भविष्यसि ॥ १३ ॥

षः तरीनौका ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ उक्ता प्रलोभितेत्यर्थः ॥ १० ॥ बालां पुंयोगमनिच्छंती बालामिव ॥ ११ ॥ १२ ॥ मामकं गर्भमुत्सृज्य कन्यैव त्वं भविष्यसीति मुनिवचनाज्जातापत्याया अपि कन्यात्वा विनाशात् पुनर्दाशसंसर्गजं हीनवर्णत्वं नाभूत् कन्यात्वावस्थायां कामभक्षादिनिषेधाभावात् किंच पृथा सत्यवत्योरनिच्छंत्योरेव सूर्यपराशराभ्यामपत्योत्पादनं कृतं अतो न तयोः कन्यात्वोच्छित्तिरिति भावः ॥ १३ ॥